

APLIKACE PŘECHODNÝCH USTANOVENÍ NOZ NA RÁMCOVÉ SMLOUVY, SMLOUVY O SMLOUVĚ BUDOUCÍ A DODATKY

6. 7. 2015 / Martin Sztefek / JŠK, advokátní kancelář, s.r.o.

Mgr. Martin Sztefek

Úvod

Při každé změně právního řádu vyvstává otázka, čím se budou řídit právní poměry vzniklé před účinností takové změny. Dochází tak ke střetu starého a nového práva, který je sice nežádoucí, v mnohých případech však nevyhnutelný. Řešení této kolize je předmětem tzv. intertemporálního práva, které vymezuje časovou působnost právních norem.[2] V České republice bývají tradičně normy intertemporálního práva obsaženy v přechodných ustanoveních jednotlivých zákonů nahrazujících dosavadní právní úpravu. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“ nebo „nový občanský zákoník“) není v tomto ohledu výjimkou.

V souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku došlo mj. ke zrušení starého občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. v platném znění (dále jen „SOZ“ nebo „starý občanský zákoník“) a také obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb. v platném znění (dále jen „ObchZ“ nebo „obchodní zákoník“). Nový občanský zákoník tak musel nutně řešit otázku, čím se budou řídit soukromoprávní poměry založené podle starého občanského zákoníku, které nadále trvají nebo dochází k jejich změnám za účinnosti nové právní úpravy.

Ustanovení § 3028 odst. NOZ a vznik právního poměru

Předmětem tohoto příspěvku je, jak je uvedeno v jeho názvu, aplikace přechodných ustanovení na některé hraniční případy, jimiž jsou smlouvy o smlouvě budoucí, rámcové smlouvy a nové dodatky ke smlouvám uzavřeným podle staré právní úpravy. Příslušnou právní normu, která dopadá na uvedené případy, nalezneme v § 3028 odst. 3 NOZ, který stanoví, že „*není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy*“. Vzhledem k tomu, že druhý odstavec téhož ustanovení se vztahuje na právní poměry týkající se osobních, rodinných a věcných práv, rozumí se jinými právními poměry ve smyslu § 3028 odst. 3 zejména závazkové právní poměry.

Uvedené ustanovení hovoří o právních poměrech, nikoliv o právních vztazích. Je pravdou, že dosavadní česká doktrína používala pojem právního vztahu, nehovořila o právních poměrech, pro naše potřeby však můžeme říct, že se v zásadě jedná o totéž. Právním vztahem nebo právním poměrem můžeme tedy rozumět „*poměr mezi tím, kdo je povinen, a mezi tím, kdo je autorisován domáhati se splnění této povinnosti, jmenuje se právní poměr*.“ [3]

Potíž může nastat při určení, kdy dochází ke vzniku právního poměru, o němž se zmiňuje § 3028 odst. 3 NOZ. Problém totiž spočívá v tom, jaký okamžik je rozhodující z hlediska určení rozhodného práva, jímž se právní poměr ze smlouvy bude řídit. Řešení této otázky však má praktický význam pro učení rozhodného práva, a to zejména v situaci, kdy návrh k uzavření smlouvy byl učiněn za účinnosti starého právní, k jeho akceptaci došlo již za účinnosti nového občanského zákoníku.

V současnosti je možné zaznamenat dva protichůdné názory na řešení této otázky. První názor vychází z toho, že rozhodujícím okamžikem pro určení rozhodného práva je okamžik uzavření smlouvy.[4] Právní poměr ze smlouvy vzniká jejím uzavřením. Byl-li tedy návrh na uzavření smlouvy učiněn za účinnosti starého občanského zákoníku, avšak oblat tento návrh přijal až za účinnosti nového práva, bude se smlouva řídit novým občanským zákoníkem. Autoři, kteří zastávají tento názor, mj. argumentují, že součástí smluvní nabídky je i akceptační lhůta, a tedy oferent si musí být vědom, že svým návrhem zasahuje do účinnosti nového zákoníku, a že tedy, dojde-li k jeho akceptaci, bude se smlouva řídit novým právem.

Opačný názor, který zastávají mj. F. Melzer[5] a M. Hulmák[6], vychází z poněkud jiné konstrukce. Tak např. Filip Melzer uznává, že smlouva v zásadě vzniká až dojitím akceptace návrhu na její uzavření oferentovi. S poukazem na německou a rakouskou dogmatiku však dále argumentuje, že aplikujeme-li princip ochrany důvěry dotčených subjektů ve stabilitu právního řádu, dospíváme k závěru, že vázat ochranu takové důvěry je třeba k okamžiku učinění smluvní nabídky, resp. k okamžiku jejího dojití adresátovi, a nikoliv tedy až k okamžiku uzavření smlouvy. Autoři zastávající tento názor vycházejí z toho, že součástí nabídky je rovněž existující právní úprava účinná v době, kdy je nabídka učiněna. Již touto nabídkou dochází ke vzniku poměru mezi navrhovatelem a oblatem, který získává právo svým jednostranným jednáním smlouvu uzavřít.

Kolizi starého a nového práva bylo v minulosti nutno řešit v souvislosti s přijetím obchodního zákoníku. S ohledem na výše uvedené protichůdné názory je tak vhodné poukázat na judikaturu k § 763 odst. 1 ObchZ, který v druhé větě stanovil, že „*právní*

vztahy vzniklé přede dnem účinnosti tohoto zákona a práva z nich vzniklá, jakož i práva z odpovědnosti za porušení závazků z hospodářských a jiných smluv uzavřených přede dnem účinnosti tohoto zákona se řídí dosavadními předpisy“. Judikatura k tomuto ustanovení mj. dovodila, že „pro posouzení, jestli se právní vztah řídí hospodářským zákoníkem či nikoli, je rozhodujícím okamžik vzniku tohoto vztahu, tedy především okamžik uzavření smlouvy“.[7] Je otázkou, zda judikatura k NOZ na tomto názoru setrvá, nebo zda pod vlivem komentářové a zahraniční literatury dojde ke změně rozhodovací praxe.

Mám za to, že při řešení otázky aplikace příslušného práva je nutné primárně vycházet z vůle stran smlouvy, a tedy rozhodující bude konsenzus dotčených subjektů. Je-li ze smlouvy zřetelné, že strany chtěly, aby se právní poměr mezi nimi řídil novým občanským zákoníkem, bude se právní poměr z uzavřené smlouvy řídit novou právní úpravou, a to i tehdy, jestliže byl návrh k jejímu uzavření učiněn před účinností NOZ. V případě pochybností o tom, co strany zamýšlely, lze v zásadě vycházet z názoru F. Melzera a M. Hulmáka, že součástí nabídky je i právní úprava účinná v době, kdy k ní došlo, a tedy uzavřená smlouva se bude řídit starou právní úpravou i přesto, že akceptace návrhu na její uzavření byla učiněna za účinnosti NOZ. Je pravdou, jak argumentují R. Pelikán s I. Pelikánovou, že oferent si je nutně vědom, že lhůta pro přijetí nabídky může zasahovat do účinnosti nového zákoníku. [8] Proti tomu lze ovšem uvést, že oblát si stejně tak může být vědom, že nabídka byla učiněna za účinnosti staré právní úpravy. Kdyby bylo rozhodné až přijetí návrhu, byl by to oblát, kdo by jednostranně určoval, jakou právní úpravou se bude smlouva řídit. Souhlasí-li s návrhem na uzavření smlouvy učiněný podle starého práva, implicitně přijímá právní úpravou napojenou na takový návrh. Z uvedeného vyplývá, že bude-li návrh na uzavření smlouvy podle starého práva akceptován za účinnosti nového práva, lze v pochybnostech vycházet z toho, že se smlouva bude řídit starým právem.

Rámcové smlouvy

Výše uvedené závěry se uplatní i pro určení příslušného práva v případě rámcových smluv a smluv o smlouvě budoucí.[9] Pokud jde o rámcové smlouvy, judikatura Nejvyššího soudu dlouhodobě vychází z názoru, že tyto zpravidla nezakládají mezi jejími stranami závazkový právní vztah, což znamená, že rámcové smlouvy neupravují vzájemná práva a povinnosti stran.[10] Podle Nejvyššího soudu spočívá význam rámcových smluv v tom, že „strany tam, kde předpokládají dlouhodobější obchodní vztah, stanoví jejím prostřednictvím základní pravidla, jimž budou podléhat všechny konkrétní (tzv. realizační) smlouvy na jejím základě v budoucnu uzavřené, nebude-li v té či oné realizační smlouvě ujednáno jinak. Rámcová smlouva tak nemá jiný význam (jinou funkci), než že stanoví smluvní podmínky následně uzavíraných konkrétních, realizačních smluv, tj. v tom či onom rozsahu předurčuje jejich obsah. Při vzniku realizační smlouvy (např. smlouvy kupní) uzavřené na základě rámcové smlouvy se tedy v rozsahu, v němž strany nesjednaly v realizační smlouvě jinak, stávají pravidla (smluvní podmínky) sjednaná v rámcové smlouvě součástí obsahu realizační smlouvy“.[11] Lze uzavřít, že podle Nejvyššího soudu je teprve realizační smlouva tou právní skutečností, jež zakládá mezi stranami závazek obsahující právo věřitele na plnění a povinnosti dlužníka toto právo splněním dluhu uspokojit.

Poněkud nesouhlasně se v této souvislosti vyjadřuje M. Hulmák, podle něhož i rámcová smlouva zavazuje smluvní strany a zakládá mezi nimi závazek. Jeho obsahem je vzájemné právo a povinnost smluvních stran řídit se při uzavření a plnění konkrétní realizační smlouvy rámcovou smlouvou, a to aniž by to muselo být opětovně sjednáváno a na rámcovou smlouvu odkazováno, pokud se strany nedohodnou jinak.[12]

Ve vztahu k aplikaci přechodných ustanovení na rámcové a realizační smlouvy vzniká otázka, čím se bude řídit konkrétní realizační smlouva, k jejímuž uzavření došlo za účinnosti NOZ, přičemž rámcová smlouva je podřízena starému právu. Vzhledem k názoru zastávanému v judikatuře Nejvyššího soudu, tedy že rámcová smlouva nevytváří závazek, bychom mohli dospět k závěru, že konkrétní realizační smlouva, je-li uzavřena za účinnosti NOZ, se bude řídit novým právem, a to i přesto, že rámcová smlouva je podřízena starému právu.

I přesto, že připustíme, že rámcová smlouva v jistém slova smyslu zavazuje smluvní strany, domnívám se, že je třeba rozlišovat mezi závazkem z rámcové smlouvy a závazkem vyplývajícím z konkrétní realizační smlouvy. Mám tedy za to, že se jiná právní úprava použije na rámcovou smlouvu, resp. závazek z ní vyplývajících, a jiná právní úprava na smlouvu realizační, pro kterou bude příslušný nový občanský zákoník. Lze teoreticky namítnout, že tento závěr neobstojí v situaci, kdy rámcová smlouva obsahuje úplné ujednání mezi stranami a realizační smlouvy bývají uzavírány pouze na základě objednávek jedné strany a jejich potvrzení druhou stranou. I v takovém případě se domnívám, že se realizační smlouva takto uzavřená bude řídit novým právem. V opačném případě by totiž docházelo k nežádoucímu prodloužení účinnosti staré právní úpravy. Zároveň zde není důvod k ochraně nabytých práv, neboť konkrétní právo na plnění a povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit vznikají až uzavřením realizační smlouvy.

Smlouvy o smlouvě budoucí

Dosavadní komentářová literatura se ohledně aplikace přechodného ustanovení § 3028 odst. 3 NOZ na smlouvy o smlouvě budoucí shoduje. Publikované názory vycházejí z toho, že je nezbytné rozlišovat na jedné straně mezi závazkem vznikajícím ze smlouvy o smlouvě budoucí a závazkem z budoucí (realizační) smlouvy na straně druhé.[13] To znamená, že smlouva o smlouvě budoucí,

k jejímž uzavření došlo podle starého práva, podléhá staré právní úpravě, naproti tomu realizační smlouva, která byla uzavřena již za účinnosti nové právní úpravy, bude podřízena novému právu.

Z podobné myšlenkové konstrukce vychází Korbel, který navíc dodává, že „není žádoucí použitelnost starého práva výkladem extendovat na situace, v nichž práva a povinnosti stran nevyplývají primárně z dřívějšího právního poměru ale především z jejich aktuální vůle a dohody. Dřívější právní poměry v těchto případech navozují spíše jen určité okolnosti, které jsou příčinou a základem určitého řešení, ale řešení samotné na nich není závislé a nevyplývá z nich přímo ani konkrétně. Příkladem těchto situací může být uzavření budoucí smlouvy podle dřívější smlouvy o smlouvy budoucí.“ [14]

Závěr, že realizační smlouva se bude řídit novým právem, a to i v případě, že smlouva o smlouvě budoucí bude podléhat starému právu, lze doplnit o následující úvahu. V případě realizační smlouvy jde o tzv. novou skutečnost, jejímž prostřednictvím dochází k zániku závazku ze smlouvy o smlouvě budoucí a ke vzniku nového závazku z realizační smlouvy. Jinými slovy se jedná o nové právní jednání, jímž dochází ke splnění povinnosti ze smlouvy o smlouvě budoucí. Zároveň se však jedná o právní jednání, které vede ke vzniku nového závazku, který je na původním závazku nezávislý. V takovém případě nic nebrání tomu, aby se realizační smlouva řídila novým právem.[15]

Dodatky

Poněkud složitější je situace ohledně uzavírání dodatků ke smlouvám, které se řídí starou právní úpravou. V tomto případě vyvstává několik sporných otázek, a to zejména otázka, jakým právem se bude řídit kontraktační proces v souvislosti uzavíráním dodatku, a dále otázka, jakým právem se bude řídit výsledná obligace. Nový občanský zákoník pojem dodatku nepoužívá, a tedy je nezbytné podřadit tento pojem pod právní institut v právní úpravě obsažený. Vzhledem k tomu, že dodatek ke smlouvě není v zásadě nic jiného než dohoda o změně obsahu práv a povinností stran takové smlouvy, nabízí se, že tímto institutem bude dohoda o novaci. Na tomto místě je ovšem nezbytné učinit několik obecnějších poznámek týkajících se novace.

Institut novace je upraven v § 1902 NOZ, podle něhož „dohodou o změně obsahu závazku se dosavadní závazek ruší a nahrazuje se novým závazkem. Může-li však dosavadní závazek vedle nového závazku obstát, má se za to, že nebyl zrušen“. Uvedené ustanovení upravuje na jednom místě novaci kumulativní i privativní. Nutno dodat, jak také bude uvedeno dále, že výklad pojmu kumulativní novace zůstává nadále sporný.

Podstata privativní novace spočívá v tom, že strany ruší původní závazek tím způsobem, že jej nahrazují novým závazkem. Lze říci, že privativní novace tak spíše představuje způsob zániku závazku než jeho změnu. V případě kumulativní novace je situace podstatně složitější. V zásadě se můžeme setkat se dvěma významy tohoto pojmu.[16] Na jednu stranu se hovoří o kumulativní novaci v situaci, mají-li smluvní strany vůli změnit jednotlivá práva a povinnosti ze smlouvy, přičemž tato vůle nesměřuje ke zrušení stávajícího a založení nového závazku. Na druhou stranu se o kumulativní novaci hovoří rovněž tehdy, kdy dochází k doplnění stávajícího závazku o některá vedlejší práva a povinnosti. V této souvislosti je ovšem třeba zdůraznit, že názor, že kumulativní novace zahrnuje rovněž situace, kdy dochází ke změně obsahu závazku (práv a povinností) bývá kritizován. Tak např. J. Handlar správně uvádí, že novace nebyla předválečnou teorií nikdy chápána jako změna závazků, a to ani v případě novace kumulativní.[17]

S ohledem na výše uvedené mám za to, že je nezbytné předně vyjít z § 1901 NOZ, podle něhož je stranám na vůli ujednat si změnu svých práv a povinností. Byť o normativní povaze tohoto ustanovení je polemizováno, je možno říci, že nebudou-li mít strany vůli zrušit dosavadní závazek a nahradit jej novým závazkem, tj. nepůjde-li o privativní novaci, a dále nebude-li se jednat ani o novaci kumulativní, kdy budou strany uzavírat nový závazek vedle původního závazku, bude mít dodatek směřující ke změně jednotlivých práv a povinností ze smlouvy podobu pouhé dohody o změně obsahu závazku. Vedle toho mají strany možnost uzavřít dohodu o novaci. Obstojí-li si stávající závazek vedle závazku původního, bude se ve smyslu druhé věty § 1902 NOZ jednat o kumulativní novaci. Jako příklad kumulativní novace lze uvést např. ujednání o smluvní pokutě či ujednání, podle něhož dlužník dodá věřiteli vedle 100 ks červených stolů navíc 400 ks modrých židlí. Z uvedeného je tak zřejmé, že se kumulativní novace původního závazku nijak nedotýká. Budou-li mít naopak strany vůli nahradit původní závazek závazkem novým, půjde o novaci privativní. V takovém případě dojde k zániku starého závazku a ke vzniku nového závazku.[19]

Tyto obecnější úvahy budou pro nás východiskem pro aplikaci § 3028 NOZ v situaci, kdy jsou uzavírány dodatky ke smlouvám, které se řídí starým právem. Judikatura Nejvyššího soudu vycházela ve vztahu k již zmíněnému § 763 odst. 1 ObchZ z myšlenky o úplném podřízení právních vztahů, které vznikly před nabytím účinnosti obchodního zákoníku, dosavadním právním předpisům. V jednom rozhodnutí Nejvyšší soud uvedl, že „[v] přechodném ustanovení § 763 odst. 1 ObchZ se neuvádí, že dosavadními předpisy se řídí např. jen vznik těchto právních vztahů, (...) a proto je nutné vycházet z toho, že dosavadními předpisy se řídí vznik, změna i zánik těchto vztahů, tj. zejména posouzení výkladu a platnosti právního úkonu, změn subjektů nebo obsahu závazku.“ [20]

Je otázkou, nakolik je možné v dnešní době vycházet ze závěrů formulovaných ve výše uvedeném rozhodnutí. Již dnes je možné

pozorovat, že část odborné veřejnosti tyto závěry sdílí,[21] další část je odmítá jako přehnaně formalistické.[22] Je pravdou, že § 3028 odst. 3 NOZ vychází z principu plné neretroaktivity. Z tohoto principu však nelze dovozovat paušální závěr, že by všechny nové skutečnosti, byť se týkají právních vztahů založených za účinnosti předchozí právní úpravy, měly rovněž být podřízeny starému právu. Naopak mám za to, že je třeba rozlišovat případy, kdy se změna závazku (obecně řečeno) bude řídit starým právem a kdy se podřídí právu novému.

První otázkou ve vztahu k použití § 3028 odst. 3 NOZ na dodatky je, zda se proces uzavírání dodatku ke smlouvě podléhající staré právní úpravě rovněž řídí starou právní úpravou. Na tomto místě je třeba zopakovat, že uzavření dodatku ke smlouvě představuje dohodu o změně závazku (práv a povinností), popř. dohodu o novaci, a to buď novaci kumulativní, nebo privativní. Jinými slovy jde o nové právní jednání, k němuž dochází za účinnosti nové právní úpravy, a tedy takové právní jednání se řídí novým právem.[23] Lze tedy uzavřít, že kontraktační proces ohledně smluvního dodatku bude podléhat novému občanskému zákoníku.

Otázkou nicméně zůstává, zda si stávající závazek po změně ponechá status staré obligace, nebo zda se, laicky řečeno, překloupí do režimu obligace podle nového práva. Odpověď na tuto otázku závisí na posouzení, co je obsahem konkrétního smluvního dodatku. Půjde-li o „pouhou“ změnu obsahu závazku, tedy o změnu jednotlivých práv a povinností ve smyslu § 1901 NOZ, aniž by strany měly vůli rušit stávající závazek a založit závazek nový, bude se smlouva i po uzavření dodatku řídit starým právem. V takovém případě je totiž možné argumentovat, že pouhá změna jednotlivých práv a povinností představuje jakýsi pokračující rozvoj původního závazkového vztahu, přičemž není důvod pro to, aby se smlouva měla řídit novým právem.[24] V praxi ovšem mohou nastat situace, kdy strany budou dodatkem měnit jednotlivá práva a povinnosti, avšak tato změna bude natolik podstatná, že se ve skutečnosti bude jednat o (privativní) novaci.[25] V takovém případě by však došlo ke vzniku nového závazku, což by vedlo k aplikaci nového práva.

Naproti tomu v případě novace, ať už kumulativní, kdy dochází ke vzniku nového závazku vedle původního závazku, či privativní, kdy je původní závazek rušen a nahrazen závazkem novým, není důvod pro to, aby se na nový závazek vztahovalo staré právo. V obou případech totiž dochází ke vzniku nového závazku, přičemž v jednom případě vedle sebe budou existovat dva závazky (kumulativní novace), v druhém případě původní závazek zanikne a je nahrazen závazkem novým (privativní novace). V obou případech není důvod, který by bránil použití nového práva na nově vzniklé závazky.

Závěr

Jak je patrné z tohoto příspěvku, názory na problematiku výkladu a aplikace přechodných ustanovení nejsou v některých případech jednotné. Zatímco problematika použití § 3028 odst. 3 NOZ na rámcové smlouvy a smlouvy o smlouvě budoucí je, alespoň z pohledu teorie, vcelku jasná, totéž ovšem neplatí v případě dodatků ke smlouvám, které se stále řídí starým právem. Vůbec nejspornější, zdá se, je otázka, kdy dochází ke vzniku právního poměru ve smyslu § 3028 odst. 3 NOZ. Domnívám se, že v těchto otázkách nelze vycházet ze schematických odpovědí a zjednodušujících výkladů příslušných ustanovení. Intertemporální právo je koneckonců, stejně jako jiná část soukromého práva, ovládáno jistými právními principy, zejména principem ochrany důvěry subjektů ve stabilitu právního řádu, principem ochrany nabytých práv. Neméně důležitý je zájem zákonodárce na efektivní změně právního řádu. Mám za to, že různé kolize starého a nového práva lze řešit právě poměřováním těchto principů, jehož výsledkem by mělo být spravedlivé uspořádání práv a povinností.

Článek byl publikován v časopisu *Rekodifikace & praxe* č. 4/2015 a převzat se souhlasem autora i časopisu.

1. Sedláček, J. in Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. I. díl. Praha: Linhart, 1935, s. 105 a násl.
2. Sedláček, J. Občanské právo československé. Všeobecné nauky. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 103.
3. Pelikán, R., Pelikánová, I. Komentář § 3028 in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1343.
4. Melzer, F. in Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. § 419 - 654. Praha: Leges, 2014, s. 1177 - 1178, marg. č. 175 - 181.
5. Hulmák, M. in Lavický P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2321 - 2322.
6. Rozsudek NS ze dne 28. února 2007, sp. zn. 29 Odo 246/2005.
7. Pelikán, R. Pelikánová, I. op. cit. sub. 3, s. 1343.
8. V dalším výkladu však pro zjednodušení vycházím z předpokladu, že jak návrh na uzavření konkrétní realizační smlouvy, tak i jeho akceptace byly učiněny za nové právní úpravy.
9. Srov. rozsudek NS ze dne 28. srpna 2012, sp. zn. 32 Cdo 3488/2010.
10. Rozsudek NS ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 23 Cdo 936/2012.
11. Hulmák, M. in Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 25.

12. Viz Melzer, F. in Melzer, F., Tégl, P. op. cit. sub. 4, s. 1178, marg. č. 182 nebo Hulmák, M. in Lavický P. a kol. op. cit. sub. 5, s. 2323.
13. Korběl, F. Přechodná ustanovení hmotného práva v souvislosti s novým občanským zákoníkem. Dostupné na: <http://www.epravo.cz/...m-95167.html>.
14. Srov. také Melzer, F. in Melzer, F., Tégl, P. op. cit. sub. 4, s. 1185, marg. č. 218 a zahraniční literaturu citovanou v poznámce 3623.
15. Viz např. Melzer, F. in Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. § 488 - 880. Praha: Linde, 2008, s. 1656 - 1662 nebo Dvořák, B. in Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 815.
16. Viz např. Handlar, J. K pojmům privativní a kumulativní novace. Časopis pro právní vědu a praxi č. 2/2006, s. 117.
17. Sedláček, J. in Rouček, F., Sedláček, J. op. cit. sub. 2. VI. díl. Praha: Linhart, 1935, s. 75.
18. V tomto příspěvku ponechávám stranou složitou, byť neméně důležitou otázku, zda se bude v konkrétním případě jednat o „pouhou“ dohodu o změně obsahu závazku, nebo kumulativní novaci, případně zda půjde o privativní novaci.
19. Srov. rozsudek ze dne 16. listopadu 1999, sp. zn. 32 Cdo 2016/98.
20. Pelikán, R., Pelikánová, I. op. cit. sub. 3, s. 1343.
21. Melzer, F. in Melzer, F., Tégl, P. op. cit. sub. 4, s. 1183, marg. č. 211.
22. Melzer, F. in Melzer, F., Tégl, P. op. cit. sub. 4, s. 1185, marg. č. 220.
23. Korběl, F. Jak vykládat přechodná ustanovení. Právní rádce. Dostupné na <http://pravniradce.ihned.cz/...a-ustanoveni>.
24. Srov. Brodec, J., Janeček, V. Podstatná změna smlouvy jakožto privativní novace. Jurisprudence č. 5/2014, s. 7.

Autor: Martin Sztefek

Zatím žádné diskuzní příspěvky